

מתיקות השבת

יו"ל ע"י ישיבת חיים של תורה - לובלין פניה"ק ירושלים ת"ו
בראשות הגאון רבי מנחם ברוך יאונע שליט"א
תלמידיו של מו"ר פוסק הדור בעל "שבת הלוי" זצוק"ל

◆ משיחורנו של מורינו ראש הישיבה שליט"א ◆

כי יודע כל הנסתרות אתה

"ותשא כל העדה ויתנו את קולם ויבנו העם בלילה ההוא". חז"ל אומרים שבגלל הכפי שזכו עם ישראל לחנם וטענו טענות רעות על ארץ הקדש, נענשו למוות במדבר, ולכאורה צריה להבין, מדוע נחשב להם שבזכו בלחנם, הרי המרגלים הטעו אותם שפניכול הארץ היא רעה ושהיא ארץ אוכלת ויטפיה ח"ו, ומחמת זה הם זכו על מה שהיה נראה להם שבאמת יש לבדות, ואם כן, הם לא זכו לחנם, שהרי הם לא ידעו שהמרגלים מוציאים דבה על הארץ לחנם, ואם כן, ראוי היה להעניש רק את המרגלים שהטעו אותם?

עוד יש לשאל, כיצד אנשים רמי מעלה שהתורה מעידה עליהם: "כלם אנשים ראשי בני ישראל המה", וטעו בטעות נוראה כזאת, עד שזבל כן ופנה הצרף לומר כלפי טענותיהם: "אף בה" אל תמרו!"

תביעה על חסר אמנה

אלא יש לבאר, שהמרגלים שהיו צדיקים וגדולים במעלה, גודאי לא היו ראויים לאותו חטא, אלא הם היו פשליחי צבור לומר את הטענות והסברות שרבים מעם ישראל שבאותו הדור חשבו, וכמו שמבאר במשנה תורה: "ותרגנו באהליכם ותאמרו בשנאת ה' אתנו הוציאנו מארץ מצרים לתת אתנו ביד האמרי להשמידנו", וכו', ומשמע שכל העם באו וטענו טענות לפני משה, ואמנם היו להם סברות המובנות לפי ההגיון, וגזון מה שטענו, כיצד הם יוכלו לגבש את שלשים ואחד המלכים וגם את בני הענק שהיו שם.

אבל התביעה עליהם היתה שהיו צריכים להאמין שה' יכול לעשות נסים גדולים, גם מה שלא מובן בהגיון, וכמו שמשנה רבנו אמר לעם ישראל והזכיר להם את הנסים שהיו עמם במצרים, כמו שכתוב: "ו' אליהם הלך לפניכם הוא ילחם לכם ככל אשר עשה אתכם במצרים לעיניכם", וכן

הזכיר בפניהם את הנסים שגששו להם במדבר, שהם מקמים בעמוד הענן ביום ובצמוד האש בלילה, וגזו בא לומר להם, שראוי להם להאמין שבאותה מדה הקב"ה יעשה להם נסים בכבישת הארץ, שכלם ינוסו מפניהם.

בנאות השוטים

ומכיון שהקב"ה, היודע את כל הנסתרות, ידע שהעם מעצמים לא האמינו שיצליחו לכבוש את הארץ, ולא המרגלים בלבד גרמו להם את הטעות, לכן נחשב להם שבזכו בלחנם, פי הם לא זכו רק על סמך דברי המרגלים שהטעו אותם, אלא הם מעצמים לא האמינו בכוח הגדול של ה' שיעשה להם נסים לכבוש את הארץ ולכן זכו, ובכנה פזאת בודאי היא נקראת 'בכנה לחנם' ועל כן כל אותו הדור נענשו.



ולפי האמור, יתבאר דברי חז"ל (ב"ב יב:) שצמרו: 'מיום שחרב בית המקדש, נטלה בנאה מן הנביאים ונתנה לשוטים ולתינוקות', שמלבד הפשט הפשוט, נראה לבאר גזו שהשוטים, מחמת דעתם המבלבלת, אינם חושבים את פיהם לומר את כל האמת הנפרת על בני אדם, וגבי אדם ברי דעת לא מוציאים זאת בפיהם, וגזון שפאשר שזוהי רואה אדם שהוא בעל גאון, הוא אומר לו בגלוי: אתה גאון! ואילו ברי דעת אינו נוהג כן, ודבר זה דומה לדברי הנביאים שהיו מוכיחים את העם על המדות והתכונות הנסתרות בלב בני האדם.

גלוי הנסתרות

וכן גם המרגלים, ונכנסו בהם רוח שטות, שהרי 'אין אדם חוטא, אלא אם כן נכנסה בו רוח שטות', וברוח שטות שזנכנו בהם, הם דברו בפיהם את הטענות שהסתתרו בלב העם, והיה זה מאת ה', לגלות קבל עם, את הטענות שהיו בלב בני האדם.

מתיקות הניסים

— מכתבים למערכת —

המשבר והרפואה

שמי אהרן, לפני כשנים עשרה שנה, בהיות בחור ישיבה כבן חמש עשרה, בימי בין הזמנים של חדש ניסן, אחים שלי התקנים בני חמש ושבוע בקשו ממני לקחת אותם לטיולים. הורי הסכימו לי ואף שמחו שאטיל אתם, אבל אבא שלי אמר לי: אתה יודע אהרן, ש'כל הדרכים בחזקת סכנה', לכן אני מבקש ממך שלא תצא אתם לסיום טיול לפני שאמה לומד אתם ביחד פרק בפרקי אבות, כדי שזכות התורה והיקראת שמנים תגן עליכם.

בזמנים הראשונים קמתי את דברי אבי, אבל ביום הרביעי, כאשר אחים שלי בקשו ממני שאטיל אתם באופנים שלי, היה לי חשק גדול לזה, והיה לי נסיון קשה ללמד אתם לפני הנסיעה הזאת. לא עמדתי בפתי ונצאתי אתם לנסיעה בלי ללמד לפני כן.

לאופנים שלי יש סוג של נגרה אחים שלי עלו על הנגרה ואני פתחתי בנסיעה, הנצתי אתם לשכונה מרחקת מהבית, ונקסתי אתם לשביל עפר והורדתי אותם להשתעשע בדשא, תוך כדי שהובלתי שם את האופנים ביד, לפתע הנגרה של האופנים השתחרר מהאופנים.

הנגרה היה מחבר עם ון שמחבר בינו לבין האופנים וקצת ראיתי שהונו נשחק, אבל כשחברתי שוב את הנגרה הוא החזיק בחבור לאופנים, וכאן עשיתי טעות קשה, שסמכתי על החבור הזה אף על פי שראיתי שהונו נשחק, כפי שיעיד המשורר הספור.

כשהילדים סימו לשחק בדשא, צאתי אתם את השביל עפר ברגל ואת האופנים משכתי ביד. בגלל שחששתי מהחבור החלש של הנגרה לאופנים, אך כשהגענו לכביש, העליתי אותם על הנגרה והתחלתי לנסוע, ואז ארע מארע נורא, כשהחירות הניסיעה התגברה, הנגרה עזלה על אבן שהיתה בדרך והנגרה התהפכה...

אחים שלי עפו על הפגיוש, ומאחורי נסעו רכבים במהירות, הרוב שמאחורי עצר בהרקה הזקה ועלה על הנתבי הנגדי, רכב שבא מהנתבי הנגדי פגע בו וגם רכב שנסע מאחורי פגע בו, המהומה שם היתה נוראה מאד ואני הרגשתי שאני עומד להתעלף מרוב בהלה.

נגשתי עם ראש מסחרר לעבר האחים, מצאתי « המשך המעשה בעמוד ד'

מניני אגדה

• הרה"ג ר' אליהו קאהן שליט"א
משגיח דירשיתנו •

אמונת הלשון

"וַיָּמָתוּ הָאֲנָשִׁים מוֹצְאֵי דַבַּת הָאָרֶץ רָעָה בַּמִּגְפָּה לִפְנֵי ה'". איתא בסוטה (נמ"ל), מיום שֶׁחָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, נִבְדָּו בַּעֲלֵי לְשׁוֹן הָרַע, וּמַחֲבֹתָיו שֶׁל כָּל אָדָם לִפְנֵי עֵצָה וְתַחבּוּלָה כְּדִי לִהְצִיל מֵעוֹן לְשׁוֹן הָרַע, כִּי חֲמַרְתָּ עוֹנוֹ לְשׁוֹן הָרַע הִיא גְדוּלָּה בְּמֵאֵד מְאֹד, כְּמוֹ שֶׁאָמַר חַז"ל (ערוך טו.), "שְׂקוּלָה לְשׁוֹן הָרַע כְּנֶגֶד שֵׁשׁ הָעֲבֻרוֹת הַחֲמוּדוֹת", וְעוֹד אָמַר (ירושלמי פסחים): אִין אָדָם מוֹצִיא לְשׁוֹן הָרַע מִפּוֹ, אֵלָּא עַד שֶׁהוּא כּוֹפֵר בַּעֲקָר, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: "אֲשֶׁר אָמַר לְלִשְׁנִי נִגְבִּיר שְׁפָתַיִינו אֲתָנוּ מִי אֲדוֹן לָנוּ".

וּמִדְבָּרֵי חַז"ל הִלְלוּ אֲנוּ יְכוּלִים לְלַמֵּד עֵצָה לִהְצִיל מִבַּעֲלֵי לְשׁוֹן הָרַע, וְהִיא: לִהְיוֹק בְּאִמּוּנָה אֵיתָנָה וּבְכָד לִהְיוֹת הַפֶּה מִבַּעֲלֵי לְשׁוֹן הָרַע, שֶׁהֵם כּוֹפְרִים בַּעֲקָר וְאֵינָם מֵאֲמִינִים שֶׁה' הוּא אֲדוֹן הָעוֹלָם וְעַתִּיד לְהַפְרֵעַ מִמִּי שֶׁמוֹצִיא לְשׁוֹן הָרַע מִפּוֹ, וְלָכֵן, מִי שֶׁחָפֵץ לִהְצִיל מֵעוֹן לְשׁוֹן הָרַע, יִחַץ בְּכָל יוֹם אֶת אִמּוּנָתוֹ בְּקֶבֶד"ה, שֶׁהוּא יוֹדֵעַ אֶת סִתְרֵינוּ וּמִקְשֵׁי בְּכָל דְּבוּר וְדְבוּר שֶׁיוֹצֵא מִפּוֹ שֶׁל הָאָדָם אוֹ שֶׁשׁוֹמֵעַ בְּאָזְנוֹ, וְכֵן יִתְרַחַם מַלְאֲכֵי הַבְּחִירָתָם שֶׁל בַּעֲלֵי לְשׁוֹן הָרַע.

וּבַהֲפָקָה מְקָה, יִשְׁתַּמֵּשׁ בְּכַח הַדְּבוּר שֶׁנָּתַן לוֹ ה' לַעֲסֹק הַתּוֹרָה וּלְתַפְּלָה, וְלִחְזֹק אֶחָד אֶת חֲבֵרוֹ בִּירְאָת שָׁמַיִם, שֶׁעַל כֵּן נֶאֱמַר: "אִין נִדְבָרוּ רִיאֵי ה' אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ וַיִּקְשֹׁב ה' וַיִּשְׁמַע וַיִּתְּבַב סֶפֶר זִכְרוֹ לִפְנֵי לִירְאֵי ה' וּלְחֹשְׁבֵי שְׁמוֹ".

כִּי כֵּן אָמַר חַז"ל (סוטה ג.), 'הַעוֹבֵר עֲבָרָה בְּסִתְרָה, הַקֶּבֶד"ה מִכְרִיו עָלָיו בְּגָלוּי', וְכִין שֶׁמִּסְתַּתֶּרֶת בְּלִבּוֹ שֶׁל הָאָדָם טִינָה וְאִינוֹ חָפֵץ לְתַקֵּן אוֹתָהּ, אֵלָּא הוּא טוֹעֵה וְחוֹשֵׁב שֶׁהוּא צוֹדֵק בְּטִינָה שֶׁבְּלִבּוֹ, הֵרִי שְׁמוֹ הַשָּׁמַיִם מִכְרִיו וְיִמְגְלִים לְעֵינֵי כָל אֶת הָרַע שֶׁבְּלִבּוֹ, רַחֲמָנָא לְעֻלָּן.

נשיא שחטא עונשו במה?

וְאֵךְ עַל פִּי שֶׁהַחֲסָדוֹן הָיָה אֶצֶל אֲנָשִׁי כָּל אוֹתוֹ הַדּוֹר, שֶׁהִיָּתָה תַרְעֻמַּת בְּלִבָּם וְלֹא הָאֲמִינוּ בַּה', וְעַל כֵּן הֵם נִעְנְשׁוּ שֶׁלֹּא לִהְיוֹת לְאָרֶץ, בְּכָל זֹאת יָצָא הַקֶּצֶף גַּם עַל הַמְּרַגְלִים שֶׁהָיוּ נִשְׂאֵי הָעֵדָה, וְהֵם נִעְנְשׁוּ עַל כֵּן בְּמִיתָה מִשְׁנָה וְחֲמוּדָה, מִשּׁוּם שֶׁלִּפְנֵי דִרְגָּתָם וּמַעֲלָתָם, שֶׁהָיוּ נִשְׂאֵי הָעָם, הָיָה רָאוּי לָהֶם לְהִתְגַּבֵּר עַל הַצִּיָּה הַזֶּה שֶׁבָּא לְהַחֲטִיֵּא, וּבִמְקוֹם לְהִמְכִּיֵּשׁ לָעָם אֶת הַטִּינָה שֶׁבְּלִבָּם, הָיָה רָאוּי לָהֶם לְרֻמָּם אֶת לֵב הָעָם וּלְחַזְקָם בְּאִמּוּנָה בַּה' שֶׁהַבְּטִיחַ לָהֶם אֶת הָאָרֶץ, וּכְשֶׁם שֶׁהַקֶּבֶד"ה עָשָׂה לָהֶם נִסִּים וְנִצְלוּ מִמִּצְרַיִם וְכָל אוֹיְבֵיהֶם הַמִּצְרִיִּים טְבָעוּ בַּיָּם, "לֹא נִשְׁאָר בָּהֶם עַד אֶחָד", כֵּן הוּא גַּם יַעֲשֶׂה לָהֶם נִסִּים כְּבֹשֶׁת הָאָרֶץ, אֲפִילוֹ שֶׁהַנִּעְנָשִׁים נִרְאִים חֲזָקִים יוֹתֵר.

וְהַעֲשֶׂה הַחֲמוּר שֶׁהֵם קִבְּלוּ הָיָה מִפְּנֵי שֶׁהִיָּתָה לָהֶם הַשְׁפָּעָה גְדוּלָּה עַל הָעָם, שֶׁהָיָה הֵיוּ רִאשֵׁי הָעֵדָה וּכְשֶׁהֵם דְּבָרוּ סֵרָה עַל הָאָרֶץ, הֵם חָרְרוּ אֶת

לֵב הָעָם מֵאִמּוּנָה בַּה' יוֹתֵר מִמָּוֶה שֶׁעֲמִלֵּק חָרַר אֶת הָעָם, שֶׁהָיָה עֲמִלֵּק בָּא מֵאִמָּה אַחֶרֶת וְעַם יִשְׂרָאֵל הִבִּינוּ שֶׁהוּא מִצַּד הַסִּטְרָא אַחֶרָה וְלָכֵן נִלְחָמוּ בּוֹ עַד שֶׁהִכְנִיעוּ אוֹתוֹ, אֲבָל כְּאֲשֶׁר בָּאוּ הַמְּרַגְלִים מִתּוֹךְ עַדֶּת יִשְׂרָאֵל, וְלֹא יָדָּעוּ בְּלִבָּם אֵלָּא שֶׁהֵם נִשְׂאֵי הָעֵדָה, הַהֲשָׁפָעָה הַשְּׁלִילִית שֶׁלָּהֶם הִיָּתָה גְדוּלָּה בְּיוֹתֵר עַל הָעָם.

בעל מדרגה שמרד עונשו במה?

וּבִפְרָשָׁה הַבָּאָה אֲנוּ קוֹרְאִים עַל חֲטָאֵי הַנּוֹרָא שֶׁל קָרַח, שֶׁה' הִקְפִּיד עַד מָאֵד עָלָיו וְעַל עַדֶּתוֹ, עַד שֶׁבָּרָא בְּרִיאָה חֲדָשָׁה שֶׁהָאֲדָמָה פָּעָרָה אֶת פִּיהָ וַיִּגְלַעַת אוֹתָם וְאֶת כָּל אֲשֶׁר לָהֶם חַיִּים שְׂאוּלָה, וְזֹאת מִשּׁוּם שֶׁלְקָרַח הִיָּתָה הַשְׁפָּעָה גְדוּלָּה עַל הָעָם יוֹתֵר מִהַמְּרַגְלִים, כִּי הוּא הָיָה מְשֻׁבָּט שֶׁל מִשֵּׁה רִבְנוּ וְהָיָה בְּעַל תַּפְקִיד רָם וְנִעְלָה, לְשֵׁאת אֶת אֶרֶץ הַבְּרִית.

וְלִאֲדָם קְזָה, הַחֲזָשׁ בְּעֵינֵי הָעָם לְבַעַל מִדְרָגָה גְדוּלָּה, יֵשׁ הַשְׁפָּעָה גְדוּלָּה עַל הָעָם, וְכִשְׁהוּא עֹמֵד וְטוֹעֵן טַעֲנוֹת נֶגֶד מִשֵּׁה רִבְנוּ, דְּבָרָיו הַתְּקַבְּלוּ עַל לֵב רַבִּים מִהֶעָם וְאֲנָשִׁים חֲשׁוֹנִים מִיִּשְׂרָאֵל, "חֲמֻשִּׁים וּמֵאֲתָנִים נִשְׂאֵי עַדָּה קִרְאִי מוֹדֵעַ אֲנָשִׁי שָׁם", עֹמְדוֹ וְחֻלְקוֹ עַל מִשֵּׁה וְאֶהְרֹן, וְלָכֵן עוֹנֵשׁ הָיָה קָשָׁה מְכֻלָּם, יוֹתֵר מִשְׁנֵשִׁם שֶׁל הַמְּרַגְלִים.

מתקנות או מדרות? הכל תלוי בד!

שֶׁנֶּאֱסָרוּ לָהֶם וְכֵן הַתְּלוּנָה עַל הָאֲכָל וְאֵךְ עַל פִּי שֶׁהָיוּ שֶׁה' הִבִּיא לָהֶם הָיָה עֲרֵב מְאֹד, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: "וַיִּטְעוּהוּ כְּצִפְחַת בְּדִבְשׁ", בְּכָל זֹאת הֵם בִּקְשׁוּ בִּשּׁוֹר

בְּאַרְבַּעַת הַפְּרָשִׁיֹּת: בַּהֲעֻלָּתָהּ, שְׁלַח, קַח וְחֻקָּתָהּ, אֲנוּ קוֹרְאִים עַל מַחְלֻקוֹת רַבּוֹת שֶׁנִּעְשׂוּ בָּעַם יִשְׂרָאֵל, בְּפִרְשַׁת בַּהֲעֻלָּתָהּ הַתְּלוּנָה עַל הָעֲרִיֹּת

מתקנות ארץ הקדש ומדרות התלונות



על כך במאמר: 'כי יודע כל הנסתר אתה'.

בציור שבכותרת הגליון: רואים שלשה יהודים מעם יִשְׂרָאֵל בִּזְמַן מִנְתָּם בְּמִדְבָּרָה, שֶׁמִּתְלוּנִים עַל כֵּךְ שֶׁקוֹל הַחֲצוֹצְרוֹת הַמִּתְרִיעוֹת בַּתְּאוּמִּיּוֹת לְקַפֵּל אֶת הָאֱהָלִים וְלִהְיוֹתֵיךְ בַּפֶּסֶק [מִפְּנֵי שֶׁהָעָן נָסַע מִצֵּל הַמִּשְׁכָּן] מִפְּרִיעַ לָהֶם בְּאִמְצַע הַשִּׁיָּה וּבְאִמְצַע הָאֲכִילָה, וְעַל כֵּךְ שֶׁאִין לֹחַ וּמִיָּסֶדֶר מִתִּי נֹטְעִים וְקִמִּי חוֹנִים.

מֵה הִבִּיא אֶת עַם יִשְׂרָאֵל לִכְבוֹת עַל מִתְנַת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, בְּעוֹד שֶׁהָיָה לָהֶם קוֹשׁ גְּדוֹל לְהִשָּׁאֵר בַּמִּדְבָּר?

על כך במאמר: 'מתקנות או מדרות? הכל תלוי בד!'

בציור שלפנינו: בְּצֵד אֶחָד רֹאִים אֶת הַיּוֹשֵׁעַ וְכָלֵב שֶׁמִּבְּעִיִּים בַּהֲעֻרָּה עַל טִיָּה וְטוֹבָה שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הַקְּדוּשָׁה, כְּשֶׁמִּצַּד שְׁנֵי אֲשָׁר הַמְּרַגְלִים מוֹצִיאִים אֶת דַּבַּת הָאָרֶץ רָעָה וְאוֹמְרִים שֶׁיִּדְחִי לְהִשָּׁאֵר בַּמִּדְבָּר.

מדוע דור המדבר נענשו לא להכנס לארץ יִשְׂרָאֵל בְּעוֹד שֶׁהַמְּרַגְלִים הִטְעוּ אוֹתָם?

פניני הלכה

• הרה"ג ר' יוסף מאנדל שליט"א ר"מ בישיבת חנוכה •

"ראשית ערסותיכם תרומה תרומה"

ידיעה המחלקת בשעור קמח עשה החוב בהפרשת חלה בבירה, שיטת הגר"ח נאה (שעור תורה סי' א) ששעור הקמח הוא אֶלֶף וחמש מאות וששים גרם, ופחות מכן משעור של אֶלֶף ומאתים גרם אפשר להפריש בלא ברכה, וכן הוא מנהג בני ספרד הנוהגים בשיטת הגר"ח נאה. אך שיטת החזו"א בקנטרס השעורים (סימן לט), ששעור הקמח הוא אלפים ומאתים וחמשים גרם, וכן סובר גם בעל הגן איש חי (שנה א' פרשת צו טו).

כאשר הכונה בעשיית העשה היא לחלק אותה כשהיא בצק לצקת למשפחות בפרט משעור כל משפחה, יש לדון האם עשה זו חובת בהפרשת חלה, והנה בשו"ע (סי' שכו ב) פסק, שנתחם שעשה עשה לחלקה כשהיא בצק, חובת בחלה, בין שאם לא תמכר, יעשה פת. אבל מי שאינו נתחם ועושה עשה לחלקה בעודה בצק, פטורה מהפרשת חלה. וכתב הש"ך (סי' ח), אבל אם אין דעתו לחלקה כשהיא בצק, אף על פי שדעתו לחלקה אחר האפייה, חובת ונצטי עשת השתפים, בבית יוסף הביא להלכה את שיטת הרמב"ם (פ"ו מהל' בבורים ה"ו) והרשב"א (פסקי חלה), שעשת השתפים חובת בחלה, וזה לכאורה הפך מה שפסק בשו"ע שעשת מי שאינו נתחם ורוצה לחלקה פטורה, אלא שבב"י (שם) כתב בדברי הש"ך הנ"ל, שכל שאינו מחלק את העשה בעודה בצק, אלא מחלקה רק לאחר האפייה, עשה פזאת חובת בחלה, ומאידך הביא הב"י את שיטת הסמ"ג, שכל שהעשה תחתיה בחלה, צריך שלא יתן דעתו לחלקה כלל, אפילו לאחר אפייה ודלא כשיטת הש"ך, ועין עוד.

כנס, שהרי הם שמעו מאלדד ומידד את הנבואה 'משה מות יהושע מכניס', אבל למעשה, הם נכשלו בזה במחלקת.

מה לא טוב בפרי גדול?

וכשנתבונן נראה, שפרשת בהעלותך הם התלוננו על הפן ורצו אכל הנפר לעזו ומרגש בפה, ולפתע מגיעים הנרגלים בפרשת שלח ומתלוננים על הפרות הגדולים, והא פיצד, הרי רק בפרשה הקודמת הם התלוננו שהם לא רוצים מן, אלא אכל הנפר לעזו ומרגש בפה כמו הפרות, ועתה הם מקבלים פרות גדולים והנה ראוי שהם יתענגו מן, ביותר, והיארם הם באים ומתלוננים עליהם?

אלא שיעור המחלקת הוא יצר איום ונראה, ובתחלה הם מתלוננים שהם רוצים אכל אחר ולא את הפן וקשבים להם פרות גדולים, הם כביכול התלבשו בצדקות ועטנו שהפרות האלו יגשמו אותם, ואם כן, הפרות הללו אינם טובים. כך המחלקת התגלגלה גם לפרשת קח, שבה התלוננו על המים ושמ' ה' שלח עליהם את הנחשים השרפים.

היצר הרע של אנשים גדולים

ולכאורה, הרי דור המדבר היו 'דור דעה' ואף הגיעו לכל המחלוקות הללו? אלא מכאב מודי ורבי הפה גדול רבי אביגדו מילר זצוק"ל לפי מה שאמרנו ת"ל: 'כל הגדול מבחר', יצרו גדול ממנו, וכמו שאפשר לראות בחוש שגלד קטן מתקוטט עם אחיו על שטיות ובהלים שאדם מבגר לא יכול להבין על מה המריבה, וכמו כן אצל מבגרים, כל אדם מתקנא בחברו רק בדרגים שיש לו זיקה אליהם, ואלו חברו שאין לו זיקה לאותו דבר, הוא לא רב על אותו דברים כלל.

לדוגמא, אדם שעוסק במלאכה פשוטה ואינו בקי במלאכות אחרות, הרי שהוא לא יתקנא בחברו שמעביר במלאכות הנעלות יותר משלו, שהרי אינו יודע לעסוק בהן, אבל גרגע שהוא ילמד והנה בקי לעשות גם הוא מלאכות כאלו, הרי שיהיה לו נסיון של קנאה נוראה, פאשר יראה שחברו מצליח במלאכות אלו והוא אינו מצליח כמותו.

כך דור המדבר, שהיו אנשים גדולים, היו להם מריבות עם שכל גדול לפי דרגתם, כגון שהם רצו להשאיר במדבר פי חשקו להיות במקומות משה רבנו, ולא בארץ ישראל שלשם משה לא

לאכילה, ונראה לומר שהטעם לטענתם היה מפני שהטעם הערב בפן שמוסר וספק רק את אותם שהיה להם הערכה למשה רבנו.

כמו שכלב אמר, 'וכי זו בלבד עשה לנו בן עמרם והלא קרע לנו את הים והוריד לנו את הפן' (במדבר טו יט) ולכאורה מדוע אמר כך, הרי הקב"ה הוריד לנו את הפן ולא משה? אלא שפנתו של כלב היתה לומר שהקב"ה הוריד לנו את הפן בזכות משה רבנו (שפנינו ט), וכלב בן יפנה וכל אחד מבני ישראל שהאמין במשה והביט בו בהערכה, התענג מטעמו הערב של הפן.

אכל מרומם או מגשם

ובזכות מרים הנה לעם ישראל באר של מים וכלאים לשתייה, ובזכות אהרן היו להם מגורים טובים מאד בתוך העננים, שעל ידם הנה להם מזג אויר נפלא ובגדיהם התפכסו, אבל הם רצו דוקא אכל מגשם כבשר ואבטיחים.

ובפרשתנו שלח הם התלוננו על המגורים ודברו נגד ארץ ישראל, ונראה לומר שהם העמידו פנים של צדיקים שהם חוששים להפסד לארץ מישבת, מפני שהם חוששים שהם יתגשמו בה, והעדיפו לגור במדבר יחד עם משה ולא בארץ ישראל בלי משה רבנו.

ובפרשת קרח חלקו על משה רבנו מפני תאונת השרה והפסד, וגם און בן פלג נמשך למחלקת, אלא שאשפתו הצילה אותו ואמר לו: בין אצל משה, בין אצל קרח, תהיה לך את אותה גדלה, ולמה לך להפסד למחלקת. וכל זה מלמד אותנו, שאפילו בדרך של משה היה יצר הרע גדול של מחלקת, כי היצר הרע לא נח ולא פוסח על שום דור ועל שום אדם ומנסה להכשיל בחטאים ובמידות רעות, והכל מלוי באדם עצמו, ומי שבוחר בדרך הישר וזה להתענג מזיו ה' יתברך, ולא רק צדיק גדול זוכה להתענג מזיו ה', אלא אפילו אדם פשוט יכול לזכות לזה, ובלבד שיפיר את מקומו ולא יחשב שמגיע לו תפקידים נעלים, כמו שטעה קרח.

תפארת בנים [שפלות] אבותם

היחוס המפאיר ביותר
ועל כן, עקר היחוס שלנו הוא היחוס המפאיר ביותר שיש לנו לכל יהודי, שאנו זרע אברהם, יצחק ויעקב, והמעלה של אבותינו הקדושים היתה דוקא זה שהם היו עניים ושפלים לפני ה' ולפני הגריות [כמו שקוראים בפרשת חיי שרה היאך אברהם אבינו משתטח מספר פעמים לפני בני חת ועוד רבות בתנא] (ועי' שו"ת שער התורה ח"ה ד"ה ויקרא).

לכן בעל ההגדה מזכיר לנו את השפלות שלנו,

בדרך מה שמצינו שבבעל ההגדה מספר את השפלות של עם ישראל ואומר: 'מתחלה עובדי עבודה זרה היו אבותינו', כי פאשר אני יושבים בליל הסדר בבני חורין, בעל ההגדה בא ומזכיר לנו את השפלות שיש ביחוס שלנו, שאבותינו הקדושים היו עובדי עבודה זרה, פי אומנם ישנה מעלה גדולה ביחוס, אף עקר המעלה ביחוס הוא רק ללכת בדרך האבות, להיות עובדי ה' ובעלי מדות טובות כמותם, ולא לבא על ידי היחוס לידי גאון חס ושלום.

אדם שחם על נפשו, ונשמר מאד ושומר את ילדיו ממצר המחלקת, ולצורך זה ראוי שיקנט במדות השפלות וכן יכניס בבניו מדת השפלות, על ידי שספר להם את השפלות שהיתה בו ובמשפחתו.

כגון שיספר לבנו על השבא שלו שהיה לו קשה מאד להתפרנס ושהוא לא היה מקבד בעיני חבריו, שפך הרוח של הילד תהיה נמוכה ולא יתגאה על חבריו ולא יתקנא בהם ולא יבוא לכלל מחלקת.

פי המדה הרצויה ביותר לפני ה' היא העונה והשפלות, ולכן ראוי תמיד להכניס עונה בלב הבנים, ובפרט בזמנים שיש הצלחה למשפחה, כמו שמחת נישואין עם משפחה מקבצת, שנה זמן הדומה לליל הסדר, שבו אנו מרגישים כבני חורין ולבושים בבגדי מלכים - בזמן כזה ראוי יותר לדאג לקרן הרוח הבנים לא תזוה עליהם, וזאת על ידי שהאבא שיש בו יצאת שמים, מקדים ומספר לבניו את השפלות שיש ביחסם שלהם.

הסוד שרועי ישראל גלו על עצמם

את הדרך הזאת ראינו אצל דוד מלכנו שספר לשלמה בנו את כל מה שיוצא ושמעי' בן גרא רדפו ובאו אותו (פסוקא בתחלת ספר מלכים), וכן ספר לו על אבשלום אחיו שרדפו, שאין לה בידו גדול מזה שהבן מגרש את אביו ממקאו, כמו שאמר לו: "פי' כן קרבו אלי בבית' מפני אבשלום אחיך", וזאת משום שדוד רצה להכניס בלבו של שלמה בנו עונה ושפלות, כדי שלא יתגאה על הבריות,

בפרט בהיותו מלך, ולכן ספר לו את ההשפלות שעברו עליו - אביו, כדי שלא תזוה דעתו עליו. כמו כן, מצינו במשה רבנו שהביא את כל עם ישראל לראות את פני יתרו חמיו, שהיה קמור לעבודה זרה, וכלם ראו בכך שמשה מיחס למחנה שפל כזה ושאלתו היא בת של אדם שפל כזה, ובכך משה רבנו רצה ללמד את העם מה עמד לו כדי לזכות לקבל את התורה ולהעביר אותה לעם ישראל, שאזי דוקא השפלות הגדולה הזאת שהייתה לו בימי חינו, וזאת השפלות הזו היא סגל לנפשו, ולכן ה' בחר בו לקבל את התורה, כי "מומדר מתנה", כשאדם משים את עצמו שפל כמדרג השומם, הוא זוכה שהתורה נתת לו במתנה.

וכשאדם מכניס בלב בניו שפלות כזאת, הוא זוכה שילדיו לא יהיו בעלי תרעומות ותלונות ולא יתלוננו גם עליו בעצמו, לומר: 'הבית שלנו ריק מכל דבר טוב' וכדומה, כי אדם שרוצה לראות ולזכר את הטוב שה' עושה איתו, עליו לזכר את השפלות שלו, שעל ידי כך הוא ידע להעריך כל טובה שה' עשה ועושה עמו.

המועד מתיקות הניסים

את אחי הקטן בן הקמח מוטל על הכביש, כשמהפך שלו יורד הרבה דם והוא חור מאד, רציתי לצעק, אך הרגשתי שאני לא יכול יותר, ונפילתי מעל על הכביש.

הגע הגדול היה שבסמוך למקום הזה קומת חנות סת' ש' של חבר טוב של אבא שלי, הרב אריה לייב, שהוא סופר סת' ואדם ירא שמים ובעל חסד, שבין היתר הוא למד גם עזרה ראשונה על מנת לעזור בעת צרה שלא תבוא, ופעמים רבות הוא הציל עם זה אנשים. אחד מהתושבים שעבר שם רץ לקרא לו ובד בבד הזמין את אנשי ההצלה למקום.

ר' אריה לייב בחר להתעסק דוקא באחי הקטן שהיה בסכנה יותר מהשאר, וברוך ה', תוך זמן מועט, הגיעו אנשי הצלה שטפלו גם באחי בן השבע ובי, כשהתעוררתי, מצאתי את עצמי מובל באמבולנס יחד עם אחים שלי אל בית החולים.

בבית החולים הדסה עין כרם טפלו בנו, אני התאוששתי מהמה אצל לראוני הרב, אחי בן הקמח לקה בחרדה ולאחרי בן השבע נהיו שברים ברגל, הוא היה צריך להיות ששה שבועות עם גבס על הרגל, ולמשקשה, החרדה וזאת את אחי הקטן הקופה ארוכה, וכן אחי הגדול נשאר עם כאבים ברגל גם אחרי שהורידו לו את הגבס.

הדבר גרם לי עצבות ודכדוך רב, אבדתי את החשק בחברה תחומים, לא היה לי חשק לאכל, והקשה ביותר שגם לא היה לי חשק ללמוד תורה, הייתי פותח גמרא או ספר מוסר, אבל היה נדמה לי שהקשה"ה כביכול כועס עלי, ולכן לא הייתי מצליח ללמוד, גם התפלות היו אצלי בקשי גדול. כמה שהורי נסו לדובב אותי, כלום לא עזר.

בחדש ניסן תשע"ז הגעתי בהשקפה פרטית אל המקום שבו ארע לי המארה הקשה הזו, היה זה בדיק בשעת בין הערבים, בדומה לשעה שבה קרה לי אותו מקרה, נעמדתי שם על המדרגה, הסתכלתי

עצות מתוקות

בכר יום עלינו לזכר את חסדי ה' שעלינו ולהודות עליהם לה', ובפרט בעת התפלות, וכגון בעת שאנו מזכירים בתפלה את הפסוק: "כי חזק בריחי שערך", אפשר לבנו שבתבת "בריחי" מרמז ארץ על גבי לבנה ולכן כלולה בכך הודאה על החסד שהקב"ה מחזק לנו את השנים שהיו בחסדו בשערי הפה, שעל ידי זה "כרך בניך בפרך", האברים - שהם כבנים, מפני שהם תוצאות המאכלים - מתחזקים בכח האכלה שאנו אוכלים בשנים, וכן על ידי האכלה אנו זוכים לגדל ילדים מכבדים וחזקים.

מתיקות שיחי

רבנו של עולם, ובנו להודות לפניך בכל יום על החסדים שאחת עושה עמנו ולעצא בכל תחלת שעה למשך דקה, שבה נודה לך על החסדים שעשית עמנו בשעה שעברך ובכש מכך שתרם עלינו במשך השעה ההדשה הבכבדת עתה, ועל ידי כך נודה חבובים ודבוקים בכך במשך כל שעות היום, ובתוך כך גם בזמני השינה, לבנו ודעתנו יהיו קרובים אלך ויחשב לנו כמו מתפללים לפניך במשך כל העשרים וארבע שעות של היממה, ובכך זה יתבטל מעלינו כל הגזירות הקשות מכל העשרים וארבעה בתי דין שבשמים, ובטובך הגדול ישוב חרוץ אפך מעמד ומעריך ומאריך ומנחלתך, ותזכנו לחיות ביראתך תמיד ולאור באור החיים, אמן סלה.

"נפרו מתוך לחמי"

איזו עצה תועיל להציל אותנו ואת בנינו ממדת המחלקת?

הפתרון לחידה מונח בתוכן גיליון זה. ניתן לשלוח את התשובה לכתובת האי-מייל: 7885595@gmail.com או בהודעה קולית בקו 'קול מתיקות': 313-073. בצירוף שם, כתובת וטלפון | הזוכים מפרשת נשא: נתן בורשטיין, ביה שמש, מאיר כהנוב, אלעד.

יום למדתי אתו בקביעות בחנות, בכל יום למדנו בספר חובות הלבבות למשך כחצי שעה, ולאחר מכן קמח עם רש"י ועמוד גמרא, כעבור קרוב לשנה שאנחנו לומדים בריצות, ר' אריה לייב הציע לי שדוך ממשפחת שכנו ותוך כשבועיים נשברה הצלחת בשמחת היוארת.

כיום, ברוך ה', אני אב לשלושה ילדים בן ירבע, ואני מודה לה' על שראם את נפשי השבורה על ידי שלוחו הנאמן ר' אריה לייב, וזכה אותי באשת חיל ובבנים קרים אהרן ק, בית שמש